

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Islandu, Turecku a zemím západního Balkánu)

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Karel Hlaváček

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

OBSAH

OBSAH	1
EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ	2
BOSNA A HERCEGOVINA	2
ZPRÁVA KOMISE K POLITICE ROZŠÍŘENÍ	4
CHORVATSKO	6
KOSOVO	7
HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU	8
STRATEGIE EU PRO AFGHÁNISTÁN	8
SUMMIT EU	9
GUINEA	10
SUMMIT EU-BRAZÍLIE	12
DOKUMENTY SZBP EU	14

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Islandu, Turecku a zemím západního Balkánu)

BOSNA A HERCEGOVINA

Pozadí

Bosna a Hercegovina je potenciálně kandidátskou zemí EU. V polovině roku 2008 s ní byla podepsána Stabilizační a asociační dohoda (SAA), ale dosud nebyla ratifikována ze strany EU.¹ Ratifikována nicméně byla Prozatímní dohoda (Interim Agreement), která od července 2008 usnadňuje obchodní výměnu mezi EU a Bosnou a Hercegovinou. Proces přibližování k EU nicméně stagnuje a jak politická, tak hospodářská situace v zemi je znepokojující.

Zpráva Komise: znepokojující politická a hospodářská situace

Dne 14. října 2009 byla Evropskou komisí vydána hodnotící zpráva pro Bosnu a Hercegovinu², která komentuje pokrok země směrem k EU za uplynulý rok. Zpráva je vůči Bosně a Hercegovině silně kritická, v čemž navazuje již na zprávu z roku 2008.

Politická situace je neutěšená. Ústava poskytuje příliš mnoho prostoru pro obstrukce.³ Pokračovala také nacionalistická rétorika, která zpochybňuje současné uspořádání země (někteří politici z Federace Bosny a Hercegoviny označují Republiku Srbskou za výsledek genocidy, politici Republiky srbské pak vyhláší právo na sebeurčení a nejenže odmítají předávat kompetence na celostátní úroveň, ale naopak žádají některé kompetence zpět).

Co se týká **ekonomické situace**, Bosna a Hercegovina je v současnosti zasažena hospodářskou krizí. V roce 2009 nastává propad ekonomické aktivity (např. ve Federaci Bosny a Hercegoviny v prvních 8 měsících roku 2009 poklesla průmyslová výroba meziročně o zhruba 10 %). V souvislosti s tím čelí země ještě vyšší míře nezaměstnanosti než obvykle. (odhady míry nezaměstnanosti se ale diametrálně odlišují – v závislosti na metodice započítávání neregistrovaných aktivit se pohybují zhruba od 20 % do 40 %). Životní úroveň vyjádřená v HDP na hlavu podle parity kupní síly dosahovala v roce 2008 30 % průměru EU27.

Iniciativa EU a USA: snaha o obnovení reformního procesu

V souvislosti se znepokojující situací v Bosně a Hercegovině zahájila EU společně s USA ve dnech 8. a 9. října 2009 iniciativu, jejímž cílem je obnovit v zemi proces přibližování k EU a k NATO, konkrétněji přijmout funkční ústavu a dosáhnout stavu,

¹ SAA dosud ratifikovalo 14 států EU.

² Hodnotící zpráva Komise pro Bosnu a Hercegovinu k dispozici [ZDE](#).

³ Obstrukce jsou umožněny např. tzv. „entity voting“. Článek IV 3 d ústavy v Bosně a Hercegovině stanoví, že při jakémkoli rozhodování v obou komorách tamního parlamentu musí souhlasit třetina zastupitelů z každé entity (Federace Bosny a Hercegoviny a Republika Srbská). Pokud tato podmínka není splněna, dochází k neúměrnému prodlužování legislativního procesu.

v němž bude možno uzavřít úřad Vysokého představitele GT OSN, který v Bosně a Hercegovině stále drží exekutivní pravomoci⁴ a činí z ní tak formu mezinárodního protektorátu. Uzavření tohoto úřadu by pak rovněž umožnilo podání přihlášky do EU. Zprostředkujícího úsilí se účastnili předseda Rady Carl Bildt (který byl po válce z let 1992-1995 prvním Vysokým představitelem GT OSN v zemi), eurokomisař pro rozšíření Olli Rehn a zástupce americké ministryně zahraničí James Steinberg.

Dne 21. října 2009 však jednání skončila bez významnějšího výsledku. Jednání ztroskotala na neochotě obou částí státu ke kompromisu. Ministerský předseda Republiky srbské Milorad Dodik odmítl návrhy úprav v ústavě ze strany EU a USA s tím, že by oslabilo pozici bosenských Srbů. Bosensko-chorvatská federace naopak žádala větší posílení celostátních institucí.⁵ Společné prohlášení Carla Bildta a Jamese Steinberga⁶ z téhož dne konstatuje, že započatá jednání budou i nadále pokračovat.

Iniciativa EU a USA se dočkala pozornosti a kritiky ze strany tří bývalých Vysokých představitelů GT OSN pro Bosnu a Hercegovinu: Wolfganga Petritsche, Paddy Ashdowna a Christiana Schwarz-Schillinga, kteří se k ní vyjádřili ve společném prohlášení⁷. Podle jejich názoru se Bosně a Hercegovině touto iniciativou konečně dostává zasloužené mezinárodní pozornosti. Nicméně, v blízké době předpokládají její neúspěch (současná jednání by měla vytvořit základ, na kterém dojde k ústavní reformě, zejména reformě blokovacích mechanismů) a načrtávají svoji strategickou představu dalšího vývoje. Doporučují zejména následující kroky:

- po budoucím uzavření úřadu Vysokého představitele GT OSN ponechat rozhodující pravomoci v rukou Rady pro implementaci míru (Peace Implementation Council), která by mezinárodně garantovala mír v zemi (autoři vykreslují paralelu se situací v poválečném Německu, kde existovalo mezinárodní těleso s rozhodujícími pravomocemi až do roku 1990);
- přijmout Bosnu a Hercegovinu do NATO (na počátku října 2009 Bosna a Hercegovina požádala o akční plán pro své členství v NATO. Mělo by o něm být rozhodnuto do začátku roku 2011). I zde autoři vycházejí z paralely s německým vstupem do NATO;
- co nejdříve ustavit bezvízový režim cestování s EU: Bosna a Hercegovina učinila velký pokrok a EU by neměla bezvízové cestování používat jako páku pro podporu současných vyjednávání v rámci evropsko-americké iniciativy.

⁴ Úřad například má pravomoc k odvolávání volených i jmenovaných státních funkcionářů.

⁵ Viz Euobserver.com, 22.10. 2009, k nahlédnutí [ZDE](#).

⁶ Společné prohlášení k dispozici [ZDE](#).

⁷ Společné prohlášení k dispozici [ZDE](#).

ZPRÁVA KOMISE K POLITICE ROZŠÍŘENÍ

Pozadí

Dne 14. října 2009 uveřejnila Komise svůj každoroční „balíček“ k politice rozšíření. Ten zahrnuje dokument Strategie rozšíření 2009-2010 a zprávy o pokroku jednotlivých kandidátských a potenciálních kandidátských zemí.⁸

Shrnutí vývoje za uplynulý rok

Za období, ke kterému se zpráva vztahuje (zhruba listopad 2008 – říjen 2009), došlo v politice rozšíření k těmto důležitým událostem:

- EU obdržela tři **přihlášky ke členství** v EU (Černá Hora prosinec 2008, Albánie duben 2009 a Island červen 2009). Komise v současné době již pracuje na posouzení přihlášky Černé Hory a Islandu, v případě přihlášky Albánie k tomu dosud nebyla vyzvána Radou.
- Od počátku roku 2010 by mělo začít fungovat **bezvízové cestování** do EU pro Bývalou jugoslávskou republiku Makedonii (FYROM), Černou Horu a Srbsko. Albánie a Bosna a Hercegovina budou muset počkat minimálně další rok a výhledově by do procesu usnadnění vízového režimu mohlo být zapojeno i Kosovo.
- Oproti plánům z dokumentu Strategie rozšíření 2008-2009⁹ **nebylo dosaženo** zakončení přístupových rozhovorů s Chorvatskem ani udělení kandidátského statusu Srbsku¹⁰.

Dokument identifikuje hlavní výzvy, kterým musí politika rozšíření v současné době čelit:

- **Ekonomická krize**¹¹: Komise zdůrazňuje především příspěvek EU k řešení krize v Turecku a zemích západního Balkánu: perspektiva členství v EU umožňuje rychlejší návrat důvěry v pozitivní vývoj do budoucna, vyžadované reformy přispívají k rozvoji, mimo jiné i skrze finanční podporu EU.
- **Právní stát**: Turecko i západní Balkán stále zápasí s korupcí a organizovaným zločinem. Komise proto chce zaměřit svoji pozornost právě na tuto oblast.
- **Bilaterální spory**: spory Chorvatska a Slovinska, FYROM a Řecka, Turecka a Kypru v uplynulém roce významně politiku rozšíření ovlivňovaly. Podle Komise by tyto spory měly být řešeny bilaterálně a neměly by být přenášeny na půdu politiky rozšíření.
- **Regionální integrace**: Hlavním problémem v této oblasti jsou neshody spojené s Kosovem, např. spory ohledně jeho účasti na jednáních a dohodách. Komise

⁸ Zprávy o pokroku k a Strategie rozšíření 2009-2010 dispozici [ZDE](#).

⁹ Strategie rozšíření 2008-2009 k dispozici [ZDE](#).

¹⁰ Udělení kandidátského statusu Srbsku je blokováno prodloužením ratifikace SAA ze strany Nizozemska. Nizozemsko podmiňuje ratifikaci SAA vydáním Ratka Mladiče a Gorana Hadžiče haagskému tribunálu (ICTY). Dokud nebude SAA odblokována, nebylo Srbsku doporučeno podávat přihlášku do EU. Viz přehled SZBP únor 2009.

¹¹ Blíže k důsledkům ekonomické krize pro západní Balkán viz Přehled SZBP srpen 2009.

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacek@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

vyzývá k zahrnutí Kosova do procesů regionální integrace – spory ohledně statusu Kosova by neměly vést k jeho exkluzi.

Komise zhodnotila opět i **pokrok dosažený jednotlivými zeměmi**. Z tohoto hlediska zpráva obsahuje obvyklou kombinaci chvály za provedené reformy a paralelní výzvy k provedení dalších reforem. Převažuje toto smíšené hodnocení; toho se dočkaly Chorvatsko, FYROM, Černá Hora, Albánie a Srbsko. Naopak negativně byly posouzeny Bosna a Hercegovina a Turecko. Lze tak vyzorovat kontinuitu vzhledem k minulému hodnocení – již minulý rok hlavní kritika směřovala k Turecku a Bosně a Hercegovině, zatímco ostatní země si vysloužily smíšená hodnocení. Zejména vůči Bosně a Hercegovině ale Komise letos zvolila tvrdší slova.

- **Chorvatsko** dosáhlo dobrého pokroku a jeho přístupový proces se blíží finální fázi. K tomu, aby byly přístupové rozhovory ukončeny již příští rok, ale musí Chorvatsko dosáhnout pokroku ohledně nezávislosti soudnictví, boje proti korupci a organizovanému zločinu, reformy veřejné správy a spolupráce s ICTY. Komise doporučuje Radě sestavit ad hoc pracovní skupinu, která by se zabývala návrhem Přístupové smlouvy.
- Kvalitní pokrok na cestě k EU učinila **FYROM**. Komise proto doporučuje zahájení přístupových rozhovorů s touto zemí. Toto doporučení bude projednáno Radou pravděpodobně v prosinci 2009.
- Spíše kladně je hodnocena **Černá Hora**. Zorganizovala poměrně úspěšné parlamentní volby a pracuje na implementaci Prozatímní dohody. Komise v současné době pracuje na posouzení přihlášky do EU.
- Pokroku dosáhla i **Albánie**, která hladce implementuje Stabilizační a asociační dohodu, jež tento rok vstoupila v platnost. Přihláška Albánie do EU zatím nebyla Radou postoupena Komisi, nicméně Komise je připravena začít pracovat na posouzení přihlášky.¹²
- Kriticky je hodnocena **Bosna a Hercegovina**, jejíž práce na reformách zůstává omezená. V zemi se zhoršilo politické prostředí a dosud nebyly splněny podmínky pro předání pravomocí směrem od OSN k EU. Dokud nebude uzavřen úřad Vysokého představitele GT OSN v zemi, nebude pro Bosnu a Hercegovinu možno podat přihlášku do EU. Další základní podmínkou pro udělení kandidátského statusu je úprava ústavního řádu země tak, aby instituce hladce fungovaly.
- **Srbsko** se výrazně přiblížilo EU – Komise proto zastává názor, že EU by měla začít implementovat Prozatímní dohodu.¹³ Komise ale kritizuje srbský postoj vůči Kosovu jako nekonstruktivní a nepragmatický. Srbsko by mělo přestat blokovat účast Kosova na regionální spolupráci.

¹² Albánská přihláška měla být dne 9. října postoupena Komisi (viz dokument [13741/09](#) a europolitics 3833, 7. 10. 2009), nicméně na žádost Německa k tomuto kroku nakonec nedošlo (viz SETimes.com, 9. 10. 2009, k dispozici [ZDE](#)).

¹³ Srbsko již Prozatímní dohodu jednostranně implementuje od února 2009.

- **Kosovo** zůstává stabilní, stabilita je ale i nadále křehká. V uplynulém roce vstoupilo do organizací Mezinárodní měnový fond a Světová banka, hlavní problémy ale zůstávají i nadále: kromě nedostatečného fungování právního státu je to zejména usmíření znesvářených skupin obyvatelstva a ochrana menšin, zejména menšiny srbské.
- **Turecké** reformy dlouhodobě zpomalují, je třeba obnovit snahu Turecka o přiblížení se EU. Problematickými oblastmi jsou již tradičně svoboda projevu, tisku a náboženství či genderová rovnost. Komise také Turecko vyzývá ke snaze o normalizaci vztahů s Kyprem, tedy k úplné implementaci dodatkového protokolu k Asociační smlouvě s EU. Podle Komise sice Turecko podporuje rozhovory mezi tureckými a řeckými komunitami na Kypru, ale na zlepšení vztahů s Kyprem nepracuje.
- Pro úspěch **islandské** přihlášky do EU bude rozhodující islandská implementace povinností vyplývajících z jeho členství v Evropském hospodářském prostoru (EEA).

CHORVATSKO

Pozadí

Chorvatský přístupový proces byl od prosince 2008 blokován Slovinskem kvůli vzájemnému územnímu sporu. Dne 11. září 2009 pak došlo ke shodě na tom, že záležitost již nebude do chorvatského přístupového procesu zasahovat, což uvolnilo cestu k jeho skokovému formálnímu pokroku.¹⁴

Aktuálně

Dne 2. října 2009 se konala mezivládní konference s Chorvatskem, jejímž výsledkem bylo uzavření pěti a otevření šesti nových kapitol unijního *acquis communautaire*. Z formálního hlediska se tak jedná o zatím nejúspěšnější přístupovou konferenci s Chorvatskem. Chorvatsko dosud otevřelo 28 kapitol z celkových 35, z toho dvanáct uzavřelo.

Očekávaný vývoj

Do konce roku 2009 plánuje švédské předsednictví ještě dvě mezivládní konference, jednu na listopad, druhou na prosinec. Chorvatsko doufá, že se mu podaří zakončit přístupové rozhovory do poloviny roku 2010. Pokud mezitím vstoupí v platnost Lisabonská smlouva, mohlo by se Chorvatsko stát členem EU v roce 2012.¹⁵

¹⁴ Více o vyřešení sporu viz přehled SZBP září 2009. O průběhu sporu jsme pravidelně informovali již od prosince 2008.

¹⁵ Viz Euobserver.com, 2. 10. 2009, k dispozici [ZDE](#), Europolitics 3831, 5. 10. 2009.

KOSOVO

Pozadí

Souběžně s hodnocením uplynulého roku v politice rozšíření Komise dne 14. října 2009 zveřejnila i realizační studii ke Kosovu¹⁶, jejímž cílem je identifikovat překážky na cestě do EU a navrhnout jejich řešení.

Obsah studie

EU se v Kosovu silně angažuje a bez ohledu na neshodu ohledně statusu Kosova opakovaně ujistila Kosovo o jeho evropské budoucnosti. Hlavními **aktivitami EU v Kosovu** jsou:

- EU jmenovala zvláštního zástupce (EUSR) pro Kosovo;
- v Kosovu operuje největší civilní mise EU – EULEX Kosovo;
- Kosovo se účastní Stabilizačního a asociačního procesu;
- EU zorganizovala dárcovskou konferenci, která přinesla 1,2 miliardy eur.

Ke konsolidaci kosovské cesty k EU je z **kosovské strany** třeba především:

- boj proti korupci, organizovanému zločinu, zajištění nezávislosti soudnictví;
- zdokonalení podnikatelského prostředí a zvýšení profesionality státní správy;
- zlepšit ochranu menšin a pracovat na usmíření zneprátelených komunit;

Komise navrhuje tato **opatření ze strany EU**:

- zahájení dialogu o liberalizaci víz – k liberalizaci však bude moci dojít teprve po implementaci nezbytných reforem;
- „po splnění stanovených požadavků a ve správný čas“ zahájit s Kosovem vyjednávání o obchodní smlouvě. Kosovo nemůže čerpat výhody Stabilizační a asociační dohody a současný preferenční obchodní režim s EU vyprší na konci roku 2010. Podle Komise by měl být preferenční prodloužen do doby, než bude vyjednána obchodní smlouva;
- ve spolupráci s Mezinárodním měnovým fondem byl pro západní Balkán vytvořen mechanismus fiskálního dohledu. EU by měla pomoci Kosovo do tohoto mechanismu plně integrovat;
- prozkoumání možností vytvoření rámcové dohody účasti Kosova na programech EU;
- prohloubení participace Kosova ve Stabilizačním a asociačním procesu zahájením pravidelných dialogů ohledně reforem. Dialog by měl umožnit lepší kontrolu dosahovaných výsledků. Proces bude z důvodu neshody na statusu Kosova přejmenován na Dialog o stabilizačním a asociačním procesu (Stabilisation and Association Process Dialogue);
- aktivace komponentu II nástroje pro předvstupní pomoc¹⁷ pro Kosovo.

¹⁶ Realizační studie ke Kosovu k dispozici [ZDE](#).

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

STRATEGIE EU PRO AFGHÁNISTÁN

Popis problematiky

Se zhoršující se bezpečnostní situací v Afghánistánu a Pákistánu se region čím dál více stává centrem světové pozornosti. EU tento vývoj vedl ke snaze o přehodnocení svého přístupu k Afghánistánu a Pákistánu - dne 27. 10. byl na jednání Rady přijat akční plán pro posílení evropské aktivity v Afghánistánu a Pákistánu.¹⁸

Dalším důležitým bodem v souvislosti s Afghánistánem byly prezidentské volby ze dne 20. srpna 2009. V nich vyšly najevo rozsáhlé volební podvody, které vedly nejprve k vyhlášení druhého kola voleb na 7. listopadu 2009 – utkat se v něm měli dosavadní prezident Hamíd Karzái se svým nejsilnějším rivalem Abdulláhem Abdulláhem. Nicméně po odstoupení Abdulláha Abdulláha rozhodla volební komise, že druhé kolo voleb se nebude konat a Karzái byl vyhlášen vítězem voleb. EU, která se v současnosti pravidelně vyslovuje k situaci okolo afghánských voleb¹⁹, přijala tento krok vstřícně.²⁰

Akční plán pro Afghánistán a Pákistán

EU chce dále zintenzívnit svoji podporu **Afghánistánu**. Prioritami zůstává podpora dobrého vládnutí, lidských práv, veřejné správy, právního státu a rozvoj venkova. Akční plán má „přechodový“ charakter, jeho cílem je uschopnit Afghánistán k přebírání odpovědnosti a postupné stahování mezinárodního společenství do podpůrné role. EU chce konkrétně:

- obnovení dohody mezi novou afghánskou vládou a mezinárodním společenstvím. Dohoda by měla jasně stanovit cíle na cestě k přebírání odpovědnosti a umožnit kontrolu provádění a představovala by celkový rámec pro mezinárodní spolupráci s Afghánistánem;
- navýšení personálu mise EUPOL Afghánistán (v březnu 2008 EU přislíbila 400 pracovníků, mise však má v současnosti pouze 236 členů²¹);

¹⁷ Nástroj pro předvstupní pomoc (IPA - Instrument for Pre-Accession Assistance) - komponent II podporuje přeshraniční spolupráci mezi kandidátskými a potenciálně kandidátskými zeměmi EU a současně přeshraniční spolupráci mezi nimi a EU.

¹⁸ Dokument k dispozici [ZDE](#).

¹⁹ Bezprostředně po jejich konání se EU k volbám na základě hodnocení svojí pozorovací mise stavěla pozitivně, nicméně postupně vycházely najevo rozsáhlé volební podvody a EU v souladu s tím upravila svůj postoj. Dne 3. listopadu 2009 EU vstřícně přijala rozhodnutí o zrušení druhého kola voleb a pogratalovala prezidentu Karzáimu, který se podruhé stal afghánským prezidentem.

²⁰ Prohlášení předsednictví k afghánským volbám ze dne 3. listopadu 2009 k dispozici [ZDE](#).

²¹ Viz Europolitics 3848, 28.10. 2009.

- komplexní posílení evropských aktivit v Afghánistánu, včetně zvýšení jejich efektivity a sladěnosti s ostatními aktéry v Afghánistánu;
- odpovídající navýšení prostředků směřujících do regionu pro léta 2011-2013.

EU rovněž zdůrazňuje propojenost afghánské situace s pákistánskou. S **Pákistánem** chce proto pokračovat v rozvíjení vzájemných vztahů a navázat tak na výsledky historicky prvního summitu EU-Pákistán, který se konal v červnu 2009.²² Mezi hlavní oblasti spolupráce by měly patřit:

- posílení obchodních vztahů (v úvahu připadá i budoucí vyjednání smlouvy o volném obchodu);
- posílení spolupráce v oblasti boje proti terorismu (na přelomu března a dubna 2009 byla do Pákistánu vyslána mise, jejímž cílem bylo ohodnotit možnosti EU pro podporu vynutitelnosti zákona, trestního soudnictví a deradikalizace; budoucí spolupráce se bude zakládat na zjištěních této mise);
- implementace doporučení volební pozorovatelské mise EU z února 2008 (podpora demokracie a lidských práv).

Další předpokládaný vývoj

V první polovině roku 2010 by se měl konat historicky druhý summit s Pákistánem. Pokud jde o budoucí průběh implementace výše zmíněného akčního plánu, ještě během roku 2009 by mělo být uveřejněno konkrétní implementační schéma. Do dubna 2010 by měla být poprvé zhodnocena úspěšnost implementace. Další hodnocení budou probíhat vždy po šesti měsících.

SUMMIT EU

Popis problematiky

Ve dnech 29.-30. října 2009 se konalo zasedání Evropské rady. Hlavními tématy jednání bylo znění vyjednávacího mandátu EU k otázkám změny klimatu před blížící se Kodaňskou konferencí a vyjednání podmínek, za kterých Václav Klaus podepíše Lisabonskou smlouvu.

Důležitou součástí summitu a následujících dní jsou také spekulace o obsazení nových postů, které v souvislosti s Lisabonskou smlouvou v EU vzniknou – zejména funkce stálého předsedy Evropské rady („prezidenta“ EU) a vysokého představitele pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, který bude zároveň místopředsedou Komise („ministra zahraničí“ EU).

Výstupy summitu²³

Summit vedl ke schválení **výjimky z Listiny základních práv EU pro Česko**²⁴. Jedná se o období výjimek pro Velkou Británii a Polsko. Po složitém vyjednávání

²² Viz Přehled SZBP květen 2009.

²³ Závěry Evropské rady k dispozici [ZDE](#).

došlo také ke shodě na **vyjednávacím mandátu EU pro Kodaňskou konferenci**²⁵. EU se nakonec dohodla na klíčových bodech:

- střednědobý cíl pro snižování emisí: EU je připravena snížit své emise do roku 2020 o 30 % v porovnání s úrovní roku 1990;
- dlouhodobý cíl pro snižování emisí: globální emise by se měly do roku 2050 snížit o 50 % vzhledem k úrovni z roku 1990. Rozvinuté země by měly snížit emise o 80-95 %.
- odhad nutné výše financování pro rozvojové země: do roku 2020 bude nutno poskytnout mezinárodní podporu ve výši 22-50 miliard eur ročně;
- návrh na podporu rozvojových zemí (RZ) pro roky 2010-2012: přesná výše bude stanovena v Kodani, odhady Komise zmiňované Evropskou radou hovoří o 5-7 miliardách eur ročně

Oproti původním plánům se jedná o kompromis, především se nepodařilo dohodnout se na mechanismu, podle nějž se mají vypočítávat finanční příspěvky jednotlivých členských států EU na boj s klimatickými změnami v nejchudších zemích světa. Byla ale vytvořena pracovní skupina, která se problémem zabývá. Nedošlo také k odhalení výše finančních příspěvků EU – podle slov Angely Merkelové EU přijme konkrétní závazky až v souvislosti se závazky ostatních států. V textu závěrů Evropské rady se hovoří o „spravedlivém podílu“ EU na vzniklých nákladech.

Nová smlouva by podle EU měla být právně závazná, a to od 1. ledna 2013. Ve svých klíčových prvcích by se měla podobat Kjótskému protokolu.

Další předpokládaný vývoj

Lisabonská smlouva by měla vstoupit v platnost do konce tohoto roku. Podle vyjádření francouzského prezidenta Nicolase Sarkozyho by k tomu mohlo dojít již 1. prosince 2009. Jakmile bude smlouva ratifikována, dojde k urychlenému jednání o obsazení nových politických postů. Za tímto účelem bude v listopadu 2009 uspořádán mimořádný summit.²⁶ Podle listu *Europolitics* (z 2. listopadu 2009) došlo již v EU ke shodě na tom, že předseda Evropské rady bude vybrán z řad konzervativně orientovaných politiků, zatímco vysoký představitel z řad socialistů.²⁷

GUINEA

Popis problematiky

Guinea je stát v západní Africe se zhruba 10 milióny obyvatel a rozlohou třikrát větší než Česká republika. Původně byla francouzskou kolonií a od své nezávislosti v roce 1958 se potýká s diktaturou, chudobou a všeprostupující korupcí. V minulých letech byla destabilizována statisíci uprchlíků ze sousedních zemí Sierry Leone a Libérie.

²⁴ Text výjimky je k dispozici jako součást dokumentu závěry Evropské rady, [ZDE](#).

²⁵ Text vyjednávacího mandátu je rovněž k dispozici jako součást dokumentu závěry Evropské rady.

²⁶ Viz *Euobserver.com*, 30. 10. 2009, k nahlédnutí [ZDE](#).

²⁷ Viz *Europolitics* 3851, 2. 10. 2009.

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

V prosinci 2008, po smrti dosavadního autokratického prezidenta Lansana Contého, byl proveden nekrvavý vojenský puč a vlády se ujala vojenská junta v čele s Moussou Dadísem Camarou.²⁸ Dne 28. září 2009 došlo v zemi k masovým protestům proti možné kandidatuře Camary na prezidenta ve volbách naplánovaných na 31. leden 2010. Režim odpověděl násilným zásahem, při kterém bylo zabito zhruba 160 lidí, okolo 1000 lidí zraněno a docházelo rovněž ke znásilňování žen vojáky.

Vztahy EU a Guineje jsou založeny na Dohodě z Cotonou²⁹, v jejímž rámci EU poskytuje rozvojovou pomoc a udržuje specifický obchodní režim.³⁰

International Crisis Group ke Guinei

Dne 16. října 2009 se ke Guinei vyslovila Mezinárodní krizová skupina (ICG).³¹ Nálada v zemi je podle ní zaměřena silně proti vojenské juntě. Protesty přišly poté, co vojenská junta zablokovala rozhovory o demokratizačním procesu a stalo zřejmým, že Camara se chce stát prezidentem. Je možné, že protesty vypuknou nanovo. Napětí ale existuje také uvnitř armády, takže kromě potenciálního konfliktu s protestujícími existuje riziko konfliktu uvnitř ozbrojených složek. Oba konflikty by ale mohly znamenat občanskou válku a anarchii. ICG de-facto varuje, že Guinea by se mohla stát dalším zhrouceným státem (failed state) s destabilizačními účinky na celý region.

Pro případ, že se junta nevzdá svých plánů na udržení u moci, doporučuje ICG uvalení přísných sankcí ze strany USA, Francie a EU, společně s poskytnutím pomoci sousedním státům Guineje, která by umožnila dodržovat sankce i z jejich strany. Současně by Hospodářské společenství západoafrických států (ECOWAS) společně s USA, Francií a EU měly vzít v úvahu i možnou nutnost vojenského zásahu, jestliže by Guinea sklouzla do ozbrojeného konfliktu.

Jednání v institucích EU

Dne 22. 10. 2009 se k problému Guineje vyslovil ve svém usnesení³² **Evropský parlament (EP)**. Vyzval Radu, aby přijala „vhodná opatření“ ve smyslu článku 96 Dohody z Cotonou. Článek 96 pojednává o postupech v případě porušování lidských práv a zásad demokracie a právního státu. Nejzazším opatřením v tomto smyslu je pozastavení platnosti dohody.³³ Kromě toho EP vyzývá k uvalení úplného embarga na vývoz zbraní do Guineje. EP také vítá další kroky ostatních důležitých aktérů mimo EU:

- výzvu ECOWAS mezinárodnímu společenství, aby rozmístilo v Guineji neutrální síly na ochranu obyvatelstva a opozice (Rada má zvážit možnosti, jak

²⁸ Viz BBC.co.uk, [ZDE](#).

²⁹ Dohoda z Cotonou je smlouva, kterou EU uzavřela v roce 2000 se státy ACP (Afrika, Karibik, Pacifik). V platnost vstoupila v roce 2003. Jejím oficiálním cílem je boj proti chudobě.

³⁰ Viz webové stránky Komise, k nahlédnutí [ZDE](#).

³¹ Analýza Mezinárodní krizové skupiny k dispozici [ZDE](#).

³² Usnesení EP ke Guinei k dispozici [ZDE](#).

³³ Viz Dohoda z Cotonou, k nahlédnutí [ZDE](#).

toto úsilí podpořit) ECOWAS také rozhodl o uvalení zbraňového embarga na Guineu a má v úmyslu jednat s Africkou unií o zavedení cílených sankcí;

- založení nezávislé mezinárodní vyšetřovací komise ze strany OSN, která má za úkol zjistit, kdo je odpovědný za masakr;
- zahájení předběžného šetření Mezinárodním trestním soudem, který by měl zajistit potrestání odpovědných osob.

Dne 27. 10. 2009 o Guineji jednala na svém zasedání **Rada**.³⁴ Rozhodla o uvalení embarga na vývoz zbraní do Guineje a zavedla cílené sankce proti činitelům odpovědným za zásah proti demonstraci ze dne 28. září 2008 (konkrétně zákaz udělování víz). Závěry Rady neobsahují konkrétní zmínky o možné evropské podpoře rozmístění neutrálních sil v Guineji.

Na témže zasedání Rada rozhodla o zrušení embarga na vývoz zbraní do Uzbekistánu, které bylo zavedeno v roce 2005 po masakru podobném současnému guinejskému. Lidskoprávní situace v Uzbekistánu se ale nezlepšuje – tento krok je interpretován především jako výsledek tlaku Německa, které si přeje udržet v Uzbekistánu svoji vojenskou základnu. EU tak podle některých interpretací sama podkopává autoritu svých sankcí i s ohledem na Guineu – stačí mít silného spojence v EU a embargo bude zrušeno.³⁵

Další předpokládaný vývoj

Na 31. ledna 2010 jsou naplánovány prezidentské volby v Guineji, které pravděpodobně budou představovat rozhodující událost v současné nestabilní situaci.

SUMMIT EU-BRAZÍLIE

Popis problematiky

Vztahy EU a Brazílie jsou od roku 2007 povýšeny na strategické partnerství.³⁶ I když je Brazílie počítána mezi rozvojové země, faktické vztahy mezi EU a Brazílií již nejsou založeny na jednostranné pomoci ze strany EU. EU sice poskytuje Brazílii finanční podporu, ale její výše i umístění (pro léta 2007-2013 61 milionů eur, z toho nejvíce na podporu vzájemných vztahů) ukazují na přechod k rovnocennému partnerství.³⁷ Pro

³⁴ Závěry Rady k dispozici [ZDE](#).

³⁵ Viz Euobserver.com, 27. 10. 2009, k dispozici [ZDE](#).

³⁶ Strategické partnerství je nástroj používaný EU ve vztazích s klíčovými aktéry. Podle serveru Euobserver EU v současné době má nebo vyjednává strategické partnerství se sedmi rychle se rozvíjejícími ekonomikami: Brazílií, Čínou, Indií, Japonskem, Mexikem, Ruskem a Jižní Afrikou. Strategické partnerství zvyšuje intenzitu vzájemného dialogu, např. i zavedením pravidelných summitů, nicméně přesný význam a obsah strategického partnerství není definován. Tento fakt vede až k výzvám k přesnější definici tohoto pojmu a tomu odpovídajícím úpravám politik. Viz Euobserver.com, 27. 8. 2009, k dispozici [ZDE](#).

³⁷ Finanční podpora Brazílii ze strany EU se po roce 2006 přesunula od podpory ekonomických reforem a sociálního rozvoje směrem k podpoře vzájemných kontaktů (zejména akademické vzdělávání) a trvale udržitelného rozvoje v oblasti životního prostředí. Viz internetové stránky Komise, k dispozici [ZDE](#).

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacek@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

srovnání: další rozvojové zemi, se kterou EU má vztahy na úrovni strategického partnerství, Jihoafrické republice, EU za stejné období poskytne téměř miliardu eur, prioritou je přitom podpora základního vzdělávání.

EU se ve vzájemných vztazích snaží o vyjednání zóny volného obchodu s regionální organizací Mercosur, jejímž největším členem je právě Brazílie. Mercosur nicméně upřednostňuje dohodu v rámci WTO, což vedlo k přerušení rozhovorů. Další současnou prioritou EU je získání Brazílie pro ambiciózní cíle v rámci boje proti změně klimatu. Brazílie je kvůli masivnímu odlesňování čtvrtým největším producentem skleníkových plynů.^{38 39}

Důležitou složkou vzájemných vztahů je také obchod – Brazílie je největším obchodním partnerem EU z Latinské Ameriky a celkově desátým největším. Mezi lety 2000 a 2008 se přitom import do EU zdvojnásobil, zatímco export z EU se zvýšil pouze o 56 %, což vedlo k současnému deficitu bilance obchodu zbožím a službami (6 miliard eur za rok 2008).⁴⁰

Výstupy summitu⁴¹

Dne 6. října 2009 se ve Stockholmu konal třetí summit EU-Brazílie. Hlavními body summitu byla změna klimatu a současná hospodářská krize:

- Brazílie se zavázala ke snížení odlesňování o 80 % do roku 2020, což bylo ze strany EU přivítáno. Brazílie ale dosud neoznámila konkrétní závazky ke snížení emisí. Je tak obtížné hodnotit, zda se do Kodaňské povedy Brazílii přivést na stranu EU.⁴²
- V oblasti boje proti hospodářské krizi byla uznán význam jednání v rámci G20 a nutnost implementace jeho výsledků.
- V oblasti obchodu nebylo dosaženo významných výsledků, státníci se pouze shodli na nutnosti zakončit rozvojové kolo jednání WTO z Dauhá a na tom, že zintenzívní práci na obnovení rozhovorů EU-Mercosur.

Další předpokládaný vývoj

Ještě před konáním Kodaňské konference v prosinci 2009 se bude konat další setkání mezi EU a Brazílií, kde se bude opět jednat o otázkách změny klimatu.

³⁸ Viz Europolitics 3832, 6. 10. 2009.

³⁹ Většími producenty skleníkových plynů jsou Čína, USA a Indonésie.

⁴⁰ Viz tisková zpráva Eurostat, k dispozici [ZDE](#).

⁴¹ Společné prohlášení EU a Brazílie k dispozici [ZDE](#).

⁴² Viz Euobserver.com, 6. 10. 2009, k dispozici [ZDE](#).

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Návrh rozhodnutí Rady o poskytnutí makrofinanční pomoci Srbsku - [14343/09](#)

Datum: 14. 10. 2009

Typ dokumentu: Návrh rozhodnutí Rady

Obsah dokumentu: Komise navrhuje poskytnout Srbsku makrofinanční pomoc v podobě půjčky s cílem podpořit ekonomickou stabilizaci a financovat jeho potřeby platební bilance a rozpočtové potřeby, které určil MMF. Navrhovaná pomoc podpoří stabilizační program orgánů s cílem zajistit udržitelné rozpočtové a vnější účty. Napomůže Srbsku řešit následky celosvětové finanční krize.

Společná akce Rady 2009/.../SZBP, kterou se mění společná akce 2007/405/SZBP o policejní misi Evropské unie v Konžské demokratické republice v rámci reformy bezpečnostního sektoru a justičního rozhraní (EUPOL RD Congo) - [14286/09](#)

Datum: 9. 10. 2009

Typ dokumentu: Návrh společné akce Rady LIMITE

Obsah dokumentu: V dokumentu vyzývá sekretariát Rady Výbor stálých zástupců ke schválení změn ve společné akci 2007/405/SZBP. V příznivém případě by společná akce mohla být přijata dne 19. 10. 2009.

Jihoafrická republika: ratifikace revidované dohody z Cotonou - návrh dopisu, který má být zaslán orgánům Jihoafrické republiky - [14290/09](#)

Datum: 9. 10. 2009

Typ dokumentu: Návrh znění dopidu vypracovaný Pracovní skupinou pro AKT.

Obsah dokumentu: Dopis představuje reakci EU na to, že Jihoafrická republika dosud neprovedla ratifikaci revidované dohody z Cotonou z roku 2005 před uplynutím lhůty, tedy do 30. června 2009.

SPOLEČNÝ POSTOJ RADY o dočasném přijetí určitých Palestinců členskými státy Evropské unie - [13984/09](#)

Datum: 13. 10. 2009

Typ dokumentu: Návrh společného postoje Rady

Obsah dokumentu: Členské státy uvedené v článku 2 společného postoje 2002/400/SZBP prodlužují platnost vnitrostátních povolení ke vstupu a k pobytu udělených podle článku 3 uvedeného společného postoje o dalších dvanáct měsíců.

Žádost Albánské republiky o členství v Evropské unii - návrh závěrů Rady - [13741/09](#)

Datum: 6. 10. 2009

Typ dokumentu: Návrh Závěrů Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument navrhuje postoupit albánskou přihlášku k posouzení Komisi.

Zvyšování flexibility a použitelnosti bojových uskupení EU (Battlegroups) - [14036/09](#)

Datum: 6. 10. 2009

Typ dokumentu: Konceptní návrh Sekretariátu Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument směřuje k nalezení konsenzu ohledně cest, jak zvýšit flexibilitu a použitelnost bojových uskupení

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz